

TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA 2024 – 2026

TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava kuntalain edellytysten ja velvoitteiden mukaisesti. Kaikessa taloussuunnittelussa on strategian lisäksi oltava perustana toiminnan ennakointi väestömäärän, -raken-teen ja palvelutarpeen muutosten mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio (taloussuunnitelman 1. vuosi) on toimialoja ja henkilöstöä sitova.

1.1 Käyttötalous

- Toimintatapojen arvioinnissa on selvitettävä ja esitettävä muutoksia, jotka tukevat kaupungin strategiaa ja toiminnallisia tasapainoisen kuntatalouden tavoitteita.
- Epäkurantista ja/tai käyttötalousmenoja aiheuttavasta tarpeettomasta omaisuudesta on luovuttava ja ilmoitettava se poistettavaksi/myytäväksi.
- Kiinteistöjen ja vuokratilojen vuokriin sisällytetään maanvuokrat.

1.2 Rahoitus

- Talouspalvelut hoitaa rahoituksen keskitetysti koko konsernissa. Lainoitusta käytetään rahoituskeinona ainoastaan investointeihin.
- Konsernin yhtiöiden jakokelpoisia varoja käytetään rahoituskeinona suunnitelmakaudella.

1.3 Investoinnit

- Pienhankintaraja on 10 000 euroa (alv 0 %). Rajan alittavat hankinnat kirjataan käyttötalouteen ja käyttötalouden irtaimistohankinnoista on esitettävä selvitys taloussuunnitelmaan.
- Kone- ja kalustohankinnat tulee yksilöidä eikä "könttävarauksia" voi esittää.
- Investointisuunnitelma tehdään neljäksi vuodeksi ajalle 2023–2026. Vuosien 2023–2024 investoinnit perustuvat pääsääntöisesti hyväksytyyn edelliseen investointiohjelmaan. Uudet esitettävät hankkeet voidaan kirjata investointiohjelman viimeisille vuosille 2025 - 2026.
- Investoinnista ja sen vaikutuksista laaditaan aina selvitys, jossa esitetään hankkeen kustannusarvio, käyttötalouden kustannuspaikka poistojen kohdentamiseksi, arvioitu vaikutus käyttötalouteen ja perustelu (lomake).
- Investoinnit mitoitetaan väestömäärän, käyttäjäryhmän yms. ennusteiden pohjalta optimaalisiksi. Palveluiden tuottamisen tehokkuutta ja toiminnallisuutta palvelevat investoinnit ovat etusijalla.
- Hanke voidaan sitoa talousarviossa valtionosuuspäätökseen, tällöin toteuttamisaikataulu on sidoksissa ko. viranomaisen päätökseen.
- Kaupunkikonsernin kiinteistömäärää otetaan uudiskäyttöön silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua.
- Investointilomakkeet toimitetaan talouspalveluihin 30.9.2022 mennessä.

2. TALOUSARVIO 2023

2.1 Raami

- Taloussuunnitelman tavoitteena on säilyttää tasapainossa oleva kuntatalous suunnitelmakaudella.
- Tulopohjan epävarmuus sekä hyvinvointialueen muodostaminen aiheuttaa sen, että kaupunginhallitus seuraa tilannetta ja tarkentaa talousarvion raamitusta ja tavoitteita elokuussa.

2.2 Talousarvio/organisaatiorakenne

- Vuoden 2023 talousarvion laadinta käynnistetään kaupunginhallituksen 27.6.2022 esittämällä talousarvioasetelmalla. Vuonna 2023 käytetään uusinta vahvistettua palvelu- ja sektoriluokitusta.
- Tarvittavat sisältömuutokset tehdään talouspalveluissa.
- Valtuustoon nähden sitovuustaso on tulosalue ja lautakuntaan nähden sitovuustaso on tulosityksikkö.
- Talousarvio syötetään Pro Economica Premium –ohjelmalla.

2.3 Henkilöstökulut ja työllistäminen

- Henkilöstöhallinnosta toimialoille toimitettavat kustannuspaikkakohtaiset henkilöstösuunnittelulistat ovat käytettävissä elokuussa. Loppusyksyyn sijoittuvien valtakunnallisten sopimusneuvottelujen vuoksi palkkalistaukset sisältävät arvioidun korotuksen. Opettajien palkkalista eivät ole valmiita elokuussa.
- Henkilösivukulut Pro Economica Premium -ohjelma laskee automaattisesti.
- Kaikkien toiminnassa olevien vakituisten vakanssien palkat varataan talousarviossa vakituisten palkkojen talousarviotilille, vaikka virkaa/toimea hoitaisikin sijainen.
- Eläkemenoperusteiset maksut syötetään erikseen keskitetysti talouspalveluissa, ne korvautuvat vuonna 2023 tasausmaksulla.
- Työllistämiseen varattavat määrärahat (menot ja tulot) varataan työllistämisyksikölle toimintayksikön tekemän erillisen työllistämissuunnitelman mukaisesti (erillinen lomake).
- Työllistettävien kulut ja tuet arvioidaan työllistämisyksikölle työllistämissuunnitelmassa. Toimintayksiköt eivät itse varaa omaan budjettiinsa työllistämismenoja.
- Ulkopuolisten sijaisten käyttö minimoidaan, ensisijaisesti käytetään kaupungin omaa henkilöstöä ja tehtävien uudelleen järjestelyjä.

2.4 Sisäisistä eristä

- Sisäisten erien tulee täsmätä koko kaupungin tuloslaskelmassa (tulot-menot=0). Sisäisten palvelujen myyjät tekevät erittelyn palvelun ostajista ja niille myynneistään sisäisten erien täsmäytystä varten. Sisäisiä katteita ei saa syntyä.
- Tilapalvelu perii sisäiset vuokrat eri yksiköiltä. Normaalia vuosikorjausta suuremmat korjaukset sovitaan tilapalvelupäällikön kanssa. Tilapalvelu laskuttaa ne vuokrina yksiköiltä.
- Tilapalvelu on yhteydessä toimintayksiköihin vuosikorjaustarpeista ja mahdollisesti toteutettavista erillismuutoksista vuodelle 2023.

2.5 ICT-kustannukset

- ICT-hankinnat suoritetaan keskitetysti.
- Tietohallinto laskee ICT-kustannusten jakoperusteet. Kaikki yleiskustannukset ja palvelin- ja tietoliikennekustannukset laskutetaan käyttö-/aiheuttamisperiaatteen mukaan ja jaetaan työasemamäärien suhteessa sen mukaan, mihin yksiköihin käyttö kohdistuu.
- Investointiansaan tulevat ohjelmisto- ja palvelinhankinnat ilmoitetaan keskitetysti tietohallintopäällikölle, joka tekee yhteenvedon.

2.6 Poistot

- Talousarvioon syötettävät poistot käydään läpi kirjanpitäjän (Kirsti Rintala) kanssa.
- Talousarvioon hyväksyttävien uusien investointien poistot saadaan talouspalveluista (Kirsti Rintala).

2.7 Talousarviokirja

- Talousarviokirja muodostuu Opiferus-ohjelmassa, jonne toimialat syöttävät tekstit. Talousarvioluvut (eurot) syötetään Pro Economica -ohjelmaan, josta ne siirtyvät Opiferuksen taulukoihin.
- Suunnitelmavuosien eurot arvioidaan jatkossa tiliryhmittäin Pro Economicaan.
- Talousarvion käyttötalousosa esitetään toimialoittain tulosaluekohtaisesti.
- Toimialat valmistelevat talousarviokirjaan talousarviotekstin tulosaluekohtaisesti, joka on yhteenveto valtuustolle esitettävästä alemman tasoisesta talousarviosta.
- Lautakunnat voivat käsitellä talousarviota tarkemmalla tasolla esim. kustannuspaikkatasoisena.
- Talousarvioon tulevien tekstien tulee olla hyvää kirjakieltä, teksteissä käytetään vain virallisia lyhenteitä.
- **Talousarvioteksteihin ei upoteta lukuja**, jotka saattavat myöhemmissä tarkasteluissa vielä muuttua (esim. euroja, prosentteja, tunnuslukuja).
- Toimialan organisaatiossa ja toiminnassa vertailuvuosien aikana tapahtuneet ja suunnitteluvuosien aikana tapahtuvat muutokset on mainittava selvästi selostustekstin alussa.
- Toimialoilla ja tulosalueilla ilmoitetaan vertailutietoina talousarviokirjassa: tp 2021, ta 2022 (sis. mahd. lta), ta 2023, ts 2024 ja ts 2025. Mikäli tiedot eivät ole vertailukelpoisia, tekstiin lisätään lyhyt selvitys eroista.
- Tunnuslukujen laskemisessa käytetään asukaslukuina 19.500.

2.8 Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja mittarit

- Toimialan ja tulosalueiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian ja tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään kutakin tulosaluetta koskevana erikseen talousarviovuodelle 2023 ja erikseen suunnitelmakauden vuosille 2024-2025. Tulosalueiden käyttämät tavoitteet ja arviointitavat tulee määritellä kuvaaviksi.

- Tavoitteen asettelussa huomioidaan myös riskit tavoitteiden toteutumisessa tai toteutumatta jäämisestä.
- Tulosalueelle asetetut tavoitteet tukevat myös oman toimialan tavoitteiden toteuttamista.
- Tavoitteet on asetettava siten, että ne ovat mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja että niiden toteutumista voidaan arvioida tilinpäätösvaiheessa.
- Tavoitteita voidaan asettaa esim. määrälle, laadulle, taloudellisuudelle ja vaikuttavuudelle. Tavoitteet voidaan asettaa tunnusluku- tai numerotavoitteina tai sanallisina tavoitteina.
- Tavoitteita voidaan esittää talousarviokirjaan: toimialalla talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille 1 - 2 kpl, tulosalueella talousarviovuodelle 2 - 3 kpl ja suunnitelmavuosille 1 - 3 kpl. Lautakunnalle ja johtokunnalle tavoitteita voidaan esittää esim. kustannuspaikkatasolla, mutta ne eivät voi olla ristiriidassa tulosalueen, toimialan ja kaupungin tavoitteiden kanssa.
- Tavoitteet ja riskienhallinta esitetään talousdokumenttiohjelman (Opiferus) kenttien mukaisesti.

3. TALOUDEN MUU OHJEISTUS

3.1 Projektit ja hankkeet

- Hankkeita aloitettaessa niiden kirjanpito ja siihen liittyvät velvoitteet on järjestettävä yhteistyössä talouspalvelujen kanssa (tunniste 3). Suuria, merkittäviä taloudellisia panostuksia koskeviin hankkeisiin osallistumisesta on neuvoteltava talousjohtajan kanssa jo ennen kaupungin toimielimien päätöksentekoa. Omarahoitusosuus kaupungin hallinnoimiin hankkeisiin varataan arvion mukaan. Mikäli hanke aloitetaan kesken talousarviovuoden, on tehtävä talousarvion muutos ja päätös käyttösuunnitelman muutoksesta. On huolehdittava riittävästä tarkkuudesta sekä rahoittajan että kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

3.2 Henkilöstö

- Henkilöstösuunnitelma laaditaan talousarvion kanssa samanaikaisesti. Henkilöstösuunnitelmassa esitetään nimike- ja henkilöstömuutokset.
- Henkilöstösuunnitelmassa olevat toimet ja virat eivät tarvitse kaupunginhallituksen erillistä täyttölupaa.
- Käytetään hyväksi töiden uudelleenjärjestelyjä ja eläköitymisiä henkilöstöresurssien uudelleen allokoinnissa ja talouden tasapainottamisessa. Resurssien oikein kohdentamiseksi käytetään lähtökohtaisesti vakituisen henkilöstön sisäistä sijoittamista ja vasta toissijaisesti ulkoista rekrytointia.

3.4 Taksat/maksut

- Taksoja ja maksujen rakennetta on tarkistettava kustannustasoa vastaavaksi. Tavoitteena on saada vähintään omakustannushinta lainsäädännön sen salliessa.
- Jokaisen tulosalueen on huolehdittava oman talousyksikkönsä sopimuksien ja hinnoitteluperusteiden ajantasaisuudesta.

3.5 Taloussuunnitelman laadinnan ja käsittelyn alustava aikataulu vuosille 2023 - 2026

Talousarvion laadintaohjeet	27.6.2022
Talousarvion syöttöpohjat valmiina	elokuun alku
Talousarvion raami/ohjeistus (KH)	8/2022
Investointisuunnitelmat valmiina	30.9.2022
Käyttötalouden luvut viim. järjestelmässä	30.9.2022
Valtuustoseminaari	vkot 40-43
Kaupunginjohtajan esitys TA 2023	vko 44-45
Veroprosenttien esitykset, kaupunginhallituksen esitys	31.10.2022
Veroprosenttien vahvistaminen, kaupunginvaltuusto	7.11.2022
TA esitys valtuustolle, kaupunginhallitus	21.11.2022
TA käsittely ja päätös, kaupunginvaltuusto	28.11.2022
Talousarvion täytäntöönpano ja käyttösuunnitelmien laatiminen	joulukuu

Talousjohtaja antaa tarvittaessa tarkennuksia ja ohjeita talousarvion valmisteluun ja laatimisen aikatauluun.

Jämsässä 15.6.2022

Ari Luostarinen
talousjohtaja